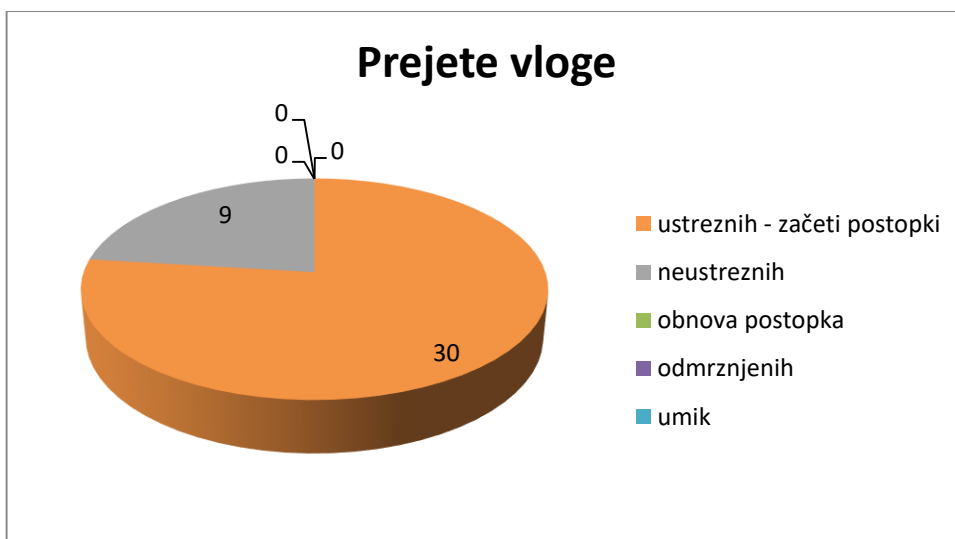

Novinarsko častno razsodišče SNS in DNS

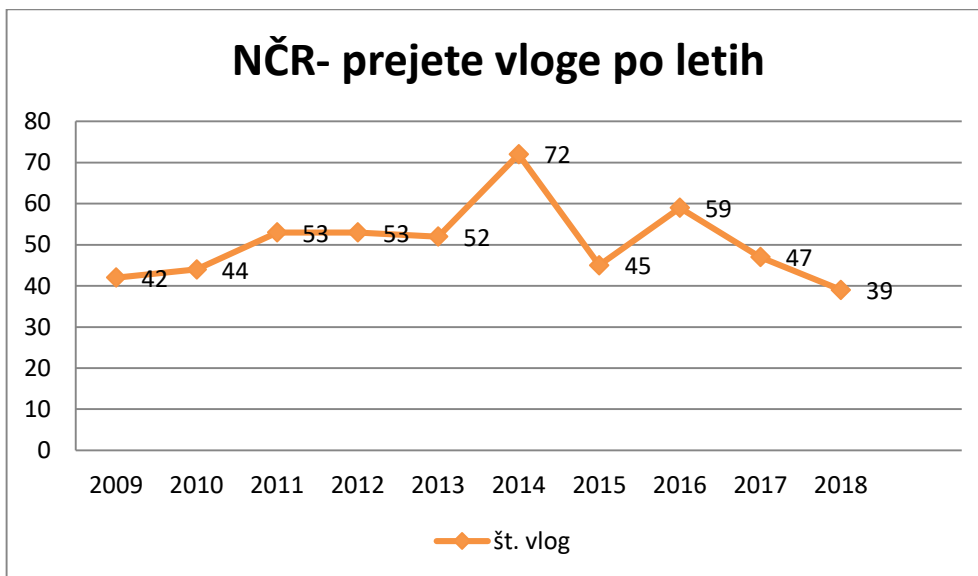
Statistika dela NČR za leto 2018

- Novinarsko častno razsodišče (NČR), skupni organ Sindikata novinarjev Slovenije in Društva novinarjev Slovenije, je v obdobju od 31. decembra 2017 do 31. decembra 2018 prejelo 39 pritožb. Od tega je bilo 30 pritožb ustreznih za začetek postopka, devet pritožb pritožniki niso ustrezno dopolnili ali pa zamudili rok za pritožbo, zato jih razsodišče ni obravnavalo. Razsodišče ni prejelo nobene zahteve za obnovo postopka.**

V primerljivem obdobju leta 2017 je NČR prejelo 47 pritožb, leta 2016 pa 59 pritožb, vendar je bilo kar 29 od teh pritožb neustreznih za nadaljevanje postopka, predvsem na račun pritožb Združenja Sazas, ki so bile zavržene. Leta 2015 je razsodišče prejelo 45 pritožb. Izstopajoče povečanje število ustreznih vlog je povezano z dvema izrednima dogodkoma. Leta 2014 je 12 pritožb vložil upravni odbor Društva novinarjev Slovenije, leta 2016 pa sta 26 pritožb na novinarske prispevke, ki so se vsi nanašali na en dogodek, vložila Združenje SAZAS oziroma Matjaž Zupan. Kljub temu lahko ugotovimo, da je razsodišče leta 2018 prejelo nekaj

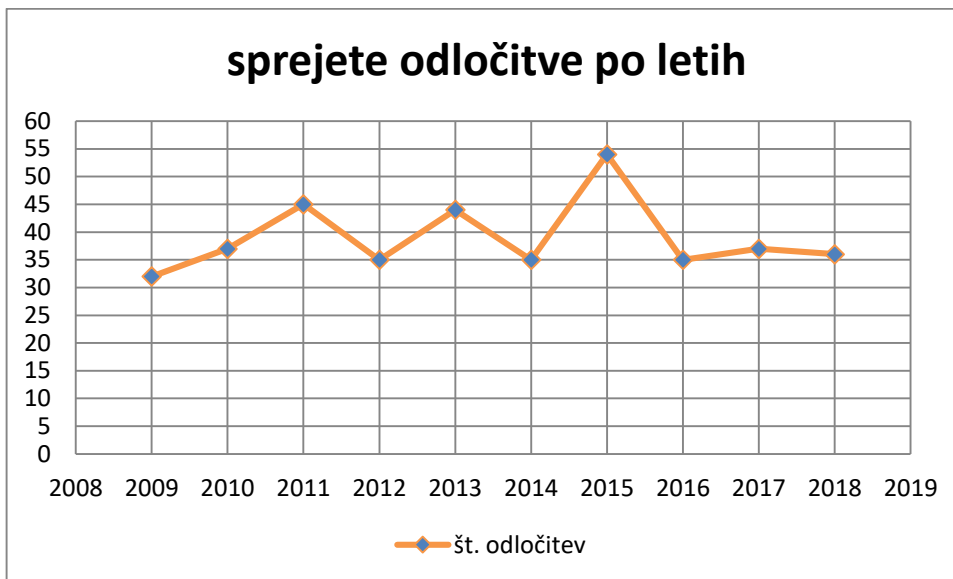
manj pritožb od večletnega povprečja. Opažamo tudi, da odkar obstaja spletni obrazec za oddajo pritožbe, številni pritožniki navedejo le osnovne podatke in člene kodeksa, ki naj bi bili kršeni, kršitev pa ne obrazložijo. Takšni pritožniki pritožbe, kljub pozivom k dopolnitvi, v večjem številu ustrezno ne dopolnijo.

Od tu dalje, statistika zajema v letu 2018 sprejete odločitve razsodišča in ne prejetih pritožb. Razsodišče namreč v tekočem letu sprejema odločitve tudi v primerih, za katere so bile pritožbe oddane v preteklem letu.

2. V letu 2018 je NČR sprejelo 36 odločitev.

Po številu odločitev je bilo leto 2018 primerljivo s preteklimi leti. Razsodišče za novinarja, ki ni član društva sprejme stališče, v letu 2018 je bilo sprejetih 25, leta 2017 pa 26 stališč. Za člane novinarskih organizacij sprejme razsodbo, sprejetih je bilo 8 razsodb, leta 2017 pa 9. V treh primerih sta se pritožbi nanašali na več novinarjev, ki so bili tako člani kot nečlani društva in sindikata.

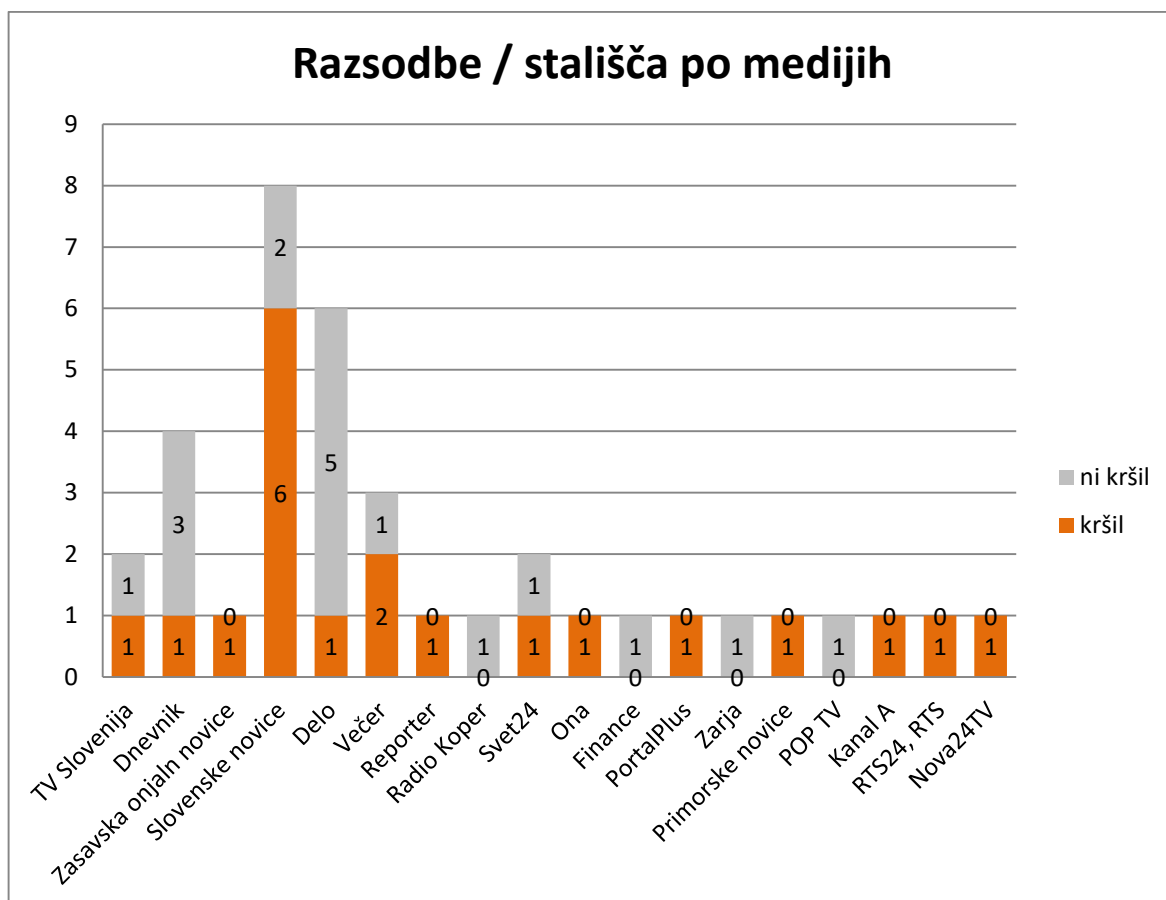
Od šestintridesetih sprejetih odločitev je razsodišče v 17 primerih ugotovilo, da novinar ali novinarki niso kršili nobenega člena Kodeksa novinarjev Slovenije. V preostalih 19 primerih je ugotovilo, da so novinarji kršili enega ali več členov kodeksa.

Razmerje med ugotovljenimi kršitvami in odločitvami, da ni kršitve, se je od leta 2011, ko je bila v 56 % primerov ugotovljena kršitev, vztrajno spreminjalo v korist odločitev, da ni kršitve kodeksa. Leta 2012 je bilo v 48 % primerov ugotovljena kršitev, 2013 v 45 %, 2014 pa v 42 %. V letu 2015 (statistika se nanaša na čas od januarja do septembra 2015), pa se je razmerje ponovno spremenilo: več je bilo ugotovljenih kršitev, kar 64 %. Trend se je ohranil tudi v letu

2016 (51 % ugotovljenih kršitev kodeksa), se nadaljeval v letu 2017 s 59% ugotovljenih kršitev. V letu 2018 je bil odstotek kršitev 53 odstoten.

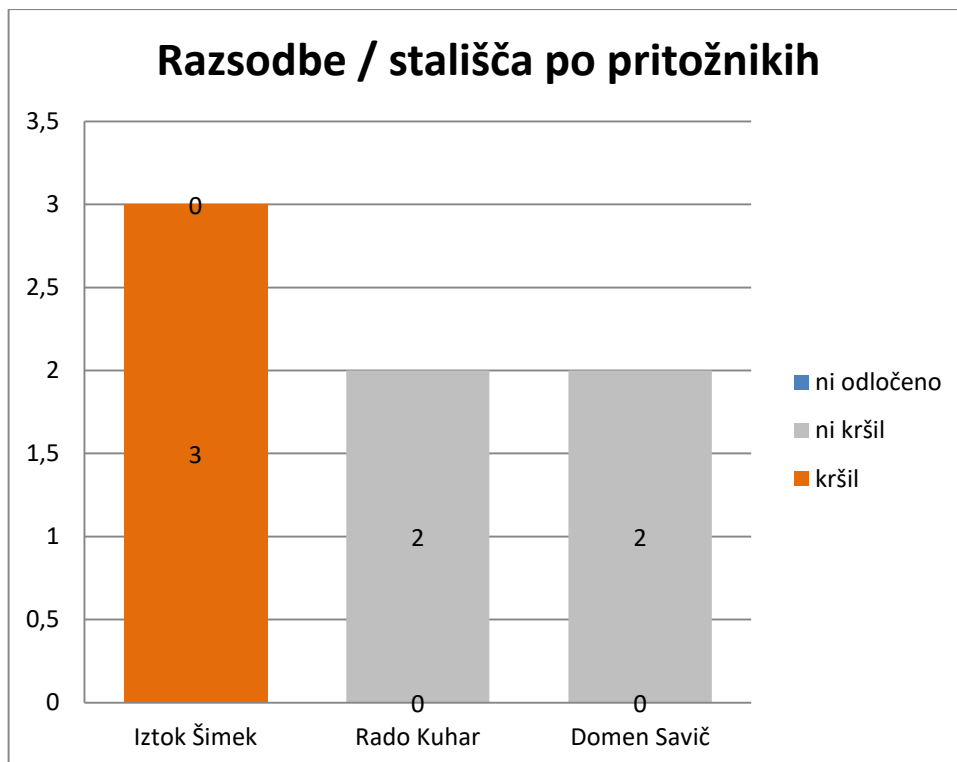
3. NČR je v letu 2018 razrešilo največ pritožb, povezanih z delom novinarjev Slovenskih novic (8) in Dela (6). Pri Slovenskih novicah je v šestih od osmih primerov je ugotovilo tudi kršitev kodeksa, pri Delu pa v enem primeru.

NČR je štirikrat obravnavalo novinarje in urednike Dnevnika in ugotovilo eno kršitev kodeksa, trikrat je obravnavalo Večer in v dveh primerih ugotovilo kršitev kodeksa. Dvakrat je obravnavalo novinarje TV Slovenija in Svet24, pri obeh medijih je po enkrat ugotovilo kršitev kodeksa. Drugi mediji so zastopani s po eno pritožbo. Iz statistike je razvidno, da NČR dobiva pritožbe proti velikemu številu zelo različnih medijev, še vedno pa očitno pritožnike najbolj zmotijo napake novinarjev v osrednjih časopisih. Sklepamo, da ocenjujejo, da imajo objave v

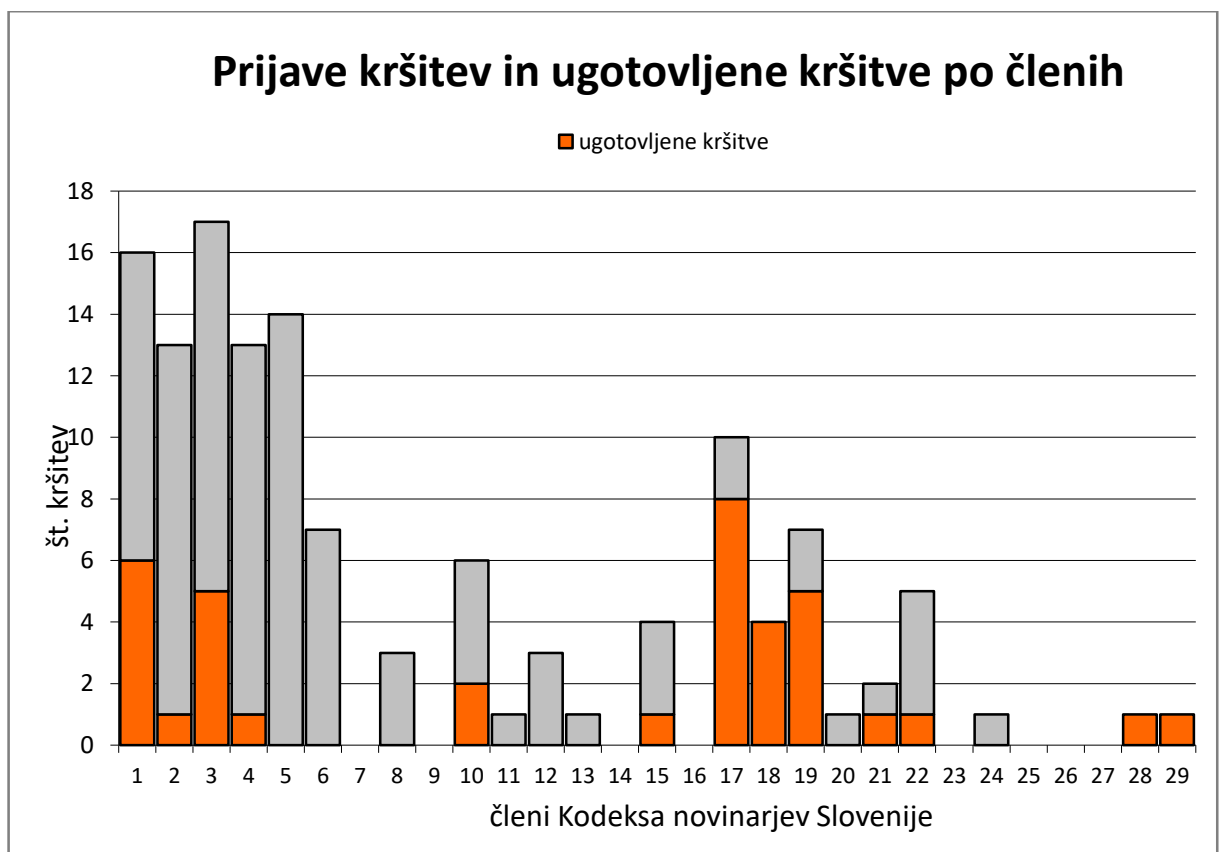
teh medijih tudi največji vpliv na javnost. V primerih, v katerih je NČR ugotovilo kršitev Kodeksa novinarjev Slovenije, novinar največkrat ni kršil vseh očitanih členov, ampak le nekatere.

4. V primerih, ki jih je NČR prejelo v letu 2018, so več kot eno pritožbo vložili trije pritožniki.

Raznolikost pritožnikov, ki so posamezniki, društva, zavodi, zveze, podjetja, občine, agencije, javni zavodi, državne inštitucije in celo novinarji in mediji sami, kaže na to, da mehanizem samoregulacije dobro deluje in da ga uporabljajo najrazličnejši segmenti družbe. Čeprav je res, da se pojavljajo določeni pritožniki, ki vlagajo po več pritožb na leto, ali pa isti pritožniki proti določeni medijski hiši vložijo več pritožb, je to bolj izjema kot pravilo. Ta pojav je bilo mogoče opaziti ob izjemnih dogodkih, kot sta bila primer Patria in mariborski primer, ki zelo izstopata. V letu 2016 pa se je nedvomno potrdil očitek, da je določen posameznik oziroma podjetje želel zlorabiti NČR za sistematičen pritisk na novinarje.

5. V razsodbah/stališčih, sprejetih leta 2018, se je največ pritožnikov na NČR obrnilo s pritožbo o kršenju 3. člena Kodeksa novinarjev Slovenije, v letu 2017, je bil to prvič 2. člen. Sledijo 1., 2., 5. in 17. člen. Kršitve navedenih členov so novinarjem največkrat očitane že več let zapored, na vrhu sta lani 2. in letos 3. člen zamenjal 1. Po številu ugotovljenih kršitev pa vodi 17. člen, pri katerem je bila kar v 80 odstotkih ugotovljena kršitev, sledijo 1., 3. in 19. člen kodeksa. Pri 18. členu so bile upravičene vse pritožbe (4), saj je bila v vseh primerih ugotovljena kršitev kodeksa. Statistika za leto 2018 govori o zelo velikem odstotku upravičenih pritožb zoper novinarje, ki se nanašajo na člene, ki varujejo zasebnost oseb, ki se pojavljajo v novinarskih prispevkih.

Novinarjem je bila najpogosteje (17) očitana kršitev **3. člena** kodeksa, ki pravi, da *mora novinar pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni*

mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti. NČR je ugotovilo 5 kršitev 3. člena kodeksa, kar je primerljivo s preteklim letom.

Kršitev **1. člena** kodeksa, ki se nanaša na *preverjanje točnosti zbranih informacij in izogibanje napakam ter njihovo popravljanje*, je bila novinarjem očitana 16-krat. NČR je ugotovilo 6 kršitev 1. člena kodeksa, kar je za eno manj kot leta 2017 in manj kot leta 2016 (9 kršitev) ter občutno več kot leta 2014, ko je razsodišče ugotovilo 3 kršitve, primerljivo pa z letom 2013, ko je bilo prav tako 9 kršitev 1. člena.

Na tretjem mestu po številu očitanih kršitev je **5. člen**, ki določa, *da mora novinar opozoriti, ko objavlja nepotrjene informacije, govorice ali ugibanja*, razsodišče kljub velikemu številu očitanih kršitev, ni ugotovilo nobene kršitve 5. člena.

Preteklo leto najpogosteje očitana kršitev **2. člena** kodeksa, ki pravi, *da se mora novinar izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev*, si v letu 2018 deli četrto mesto s kršitvijo **4. člena**, ki pravi, *da novinar ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme*. Po mnenju pritožnikov naj bi bila kršena 13-krat, NČR je pri obeh členih ugotovilo po eno kršitev.

Na petem mestu je **17. člen**, ki določa, *da novinar spoštuje pravico posameznika do zasebnosti*. Kršen naj bi bil 10-krat, NČR je ugotovilo 8 kršitev. Z osmimi kršitvami je to v letu 2018 najpogosteje kršen člen. Tik pod vrhom je tudi v razmerju med očitanimi kršitvami in dejansko ugotovljenimi, saj je bil kršitev ugotovljena kar v 80 odstotkih vseh vloženih pritožb. Nato pa **6. člen**, ki določa, *da mora novinar, kadar je le mogoče, navesti vir informacije*. Kršen naj bi bil 7-krat. Razsodišče ni ugotovilo kršitve.

Sledi **19. člen**, ki pravi, *da mora novinar posebno obzornost pokazati pri zbiranju informacij, poročanju in objavi fotografij ter pri prenašanju izjav o otrocih in mladoletnikih, o osebah, ki jih je doletela nesreča ali družinska tragedija, o osebah z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju ter o drugih huje prizadetih ali bolnih osebah* naj bi bil kršen 7-krat, ugotovljenih je bilo pet kršitev.

Šest pritožb se je nanašalo na **10. člen** (*Montaža, napovedi, naslovi in podnapisi ne smejo potvarjati vsebine. Primerno mora biti označena tudi simbolna ali arhivska slika.*) in 5 na 22. člen (*Novinar ne sme razkriti identitete žrtev spolnih zlorab, družinskih tragedij in hudih kaznivih dejanj in ne sme objaviti materiala, ki bi prispeval k razkritju identitete. Identiteto*

lahko razkrije s soglasjem žrtve.) Deseti člen so po mnenju NČR novinarji kršili 2-krat, 22. pa enkrat.

18. člen, ki pravi, da *ko novinar poroča s področja pravosodja, upošteva, da nihče ni kriv, dokler ni pravnomočno obsojen. Novinar mora biti pazljiv pri omembi imen in objavi fotografij in posnetkov storilcev, žrtev in njihovih svojcev v poročilih o nesrečah in predkazenskih postopkih*, naj bi bil kršen 4-krat. V prav vseh primerih je bila pritožba upravičena in ugotovljena kršitev.

Štirikrat naj bi bil bil kršen tudi **15. člen**, ki pravi, da *je novinar je dolžan ločiti informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja*. NČR je ugotovilo eno kršitev. Novinarji naj bi trikrat kršili **8. člen**, ki novinarju omogoča sklicevanje na anonimni vir in **12. člen**, ki določa, da *novinar ne sme uporabljati nedovoljenih načinov zbiranja podatkov*. Rzsodišče ni ugotovilo kršitve.

Kršitve **21. člen** kodeksa, ki določa, da so *spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora nedopustni...*, so bile novinarjem očitane 2-krat. NČR je odločilo, da je bil 21. člen kršen 1-krat.

Zanimivi sta tudi ugotovljeni kršitvi **28. in 29. člena** Kodeksa novinarjev Slovenije, ki določata, da ima novinar *pravico zavrniti delo, ki je v nasprotju s tem kodeksom ali z njegovim profesionalnim prepričanjem* in da novinarju *ne sme brez soglasja nihče pomensko spremeniti, umakniti ali predelati prispevka*.

V primerjavi z minulimi leti je mogoče opaziti, da se pritožniki ves čas pritožujejo glede kršitev istih členov kodeksa. Statistika kaže, da so že več let največkrat ugotovljene kršitve povezane s preverjanjem informacij, pridobivanjem odziva prizadetega in posegi v zasebnost.

Priprava: Špela Stare, generalna sekretarka Društva novinarjev Slovenije